

בני ברית ישראל

מועצה אזורית דרום

יו"ר מועצה: אבי ארז
ereza100@gmail.com

עורך: יוסי רזי
razyf@013net.net

עלון מספר 67

לשכת הנשיא ויצמן לשכת נתיבי השלום לשכת בנימין דה רוטשילד לשכת המדע רחובות
לשכת ראשונים לשכת מצאנו יין לשכת נס לשכת מעגלים לשכת כרמים לשכת הבה נגילה
לשכת יבנה וחבריה בנות ברית אשדוד

כסלו תשפ"ה

העלון הדיגיטלי

דצמבר 2025

תוכן עניינים

דבר יו"ר המועצה – אבי ארז

מה נשמע בלשכות המועצה:

- מפגש לשכת בנות ברית אשדוד – עפרה דוד
- לשכת נס – תמונה אחת שווה אלף מילים – נינה לוי
- לשכת מעגלים בסיור במרכז פרס לחדשנות – גלית גולוב
- לשכת ראשונים. ביקור בחב' צ'ק פוינט – אתי גוטסמן
- לשכת מעגלים בעמותת שווים, התנדבות עם לב גדול – עפרה דוד

אור הנר – ענת קורן

קורותיו של משה שוורץ – צבי תדמור

עמי שחורי נרצח ב- 1972 - צבי תדמור

אהבה חטופה – יאיר שרן

לולה בן ישי – סיפורים

אדוני המדבר – שוקי ברנדווין

דבר יו"ר המועצה

שלום חברים

בימים האחרונים דחק נושא הסופה "ביירון", את כל הנושאים האחרים מראש החדשות. סוף סוף הגיע החורף ואיתו הגשם שכה חכינו לו. מי ייתן ואלה יהיו סימנים ראשונים של חזרה ל"נורמליות", במדינה שאין בה רגע דל.

במועצה נערך החודש המופע השלישי במסגרת מועדון "קול הדרום". בתוכנית הופיע הזמר סלו בן עמי בשירים לטיניים ועבריים. את הזמר ליוו שתי אחיותיו בשירה ובריקוד. היה ערב רומנטי ומהנה.

עפרה דוד, נשיאת לשכת "מעגלים" ואנוכי, ערכנו פגישה עם חברות לשכת "בנות ברית אשדוד", כתבה מפורטת בהמשך. בלשכות נמשכת פעילויות ההתנדבות, החברתית והספורט. כתבות בהמשך. חברי הלשכות מתכוננים במרץ למסיבות חנוכה. הדס הכהן, רכזת ההתנדבות של המועצה, ערכה מסיבת חנוכה לילדי חוג "כוכבים בתנועה" – ריקודי עם לילדים עם כסאות גלגלים, ומארגנת מסיבת חנוכה לילדי "צעד קדימה" – ילדים עם צרכים מיוחדים.

אני קורא לחברי מועצה אזורית דרום לסייר בתערוכת "מורשת בני ברית" שמתקיימת בבית רוקח בנווה צדק. זוהי חוויה מעניינת ומרתקת! פרטים וטלפון לתאום מפורסמים בקבוצות הוואטסאפ.

חג חנוכה שמח!

אבי ארז

מה נשמע בלשכות המועצה

מפגש לשכת בנות ברית אשדוד.

כתבה עפרה דוד, נשיאת לשכת מעגלים, ומנטורית לשכת בנות ברית אשדוד.

לראשונה הוקמה קבוצת בני ברית נשים אשדוד, ואני זוכה לשמש כמנטורית של הלשכה החדשה. ריטה מאירוביץ, הנשיאה המקסימה, מובילה את הקבוצה ברגישות, מנהיגות ואנרגיה חיובית, והחברות – שחלקן אף צורפו באהבה על-ידי – כבר נהנות ממפגשים מעשירים ומחברותא איכותית ומחבקת.

הגעתי למפגש יחד עם אבי ארז, יו"ר מועצת בני ברית דרום ונשיא בני ברית, דיברנו על הערכים והעשייה החברתית שמאפיינים את ארגון בני ברית לדורותיו. אבי הציג במצגת את הארגון מטרתו וההיסטוריה רבת השנים של בני ברית בארץ ובעולם. החברות השתתפו בסדנת אמנות מהנה ויצירתית, לצד כיבוד עשיר..

מאחלת ללשכה החדשה- לשכת בנות ברית אשדוד הצלחה גדולה שתתבטא – באחוה, נתינה, כבוד הדדי, מנהיגות נשית ועשייה משמעותית למען הקהילה האשדודית. תודה לבית אריה

קלנג לאירוח הלשכה. לנשיאת הלשכה ריטה מאירוביץ על ההשקעה בלכידות הקבוצה, לאבי ארז יו"ר מועצת דרום וסגנו אבי מלינסקי על התמיכה בהקמת הלשכה. גאווה גדולה לראות את המשפחתיות של בני ברית מתרחבת – ובייחוד כשהדבר נעשה על ידי נשים מובילות ומעוררות השראה.

לשכת "נס" - תמונה אחת שווה 1000 מילים

כתבה: נינה לוי

בתאריך 15.11.2025, חברי לשכת "נס" נפגשו בביתם של אריקה ויעקב. המרצה האורחת שלנו הייתה סא"ל במילואים עו"ד דורית תובל, שהציגה וסיפרה על תמונות אייקוניות מהמאה ה-20, תמונות המדגישות רגע שיא של אירוע.

דורית התמקדה בתמונות של רגעים אנושיים, תמונות מלחמה, תמונות של התנגדות למשטרים אפלים, תמונות של אנשים שהשפיעו ותמונות ניצחון.

רוב התמונות זכו לפרס פוליצר כי הצליחו ללכוד רגש אנושי אוניברסלי ועוצמתי, שהפך

לסמל של אירוע שלם. במקום תמונה של האירוע הרחב (כגון מלחמה), התמונה לוכדת את הדרמה האישית וההשפעה על אדם בודד: ייאוש, הקלה, גבורה, או סבל.

דוגמה לכך היא תמונת "ילדת הנפלים" של ניק אוט Nick Ut, (זוכה פרס פוליצר), המראה את זוועות מלחמת וייטנאם דרך עיניה של ילדה פצועה. לתמונות יש סיפור לפני וסיפור אחרי, שמסביר את חייהן של הדמויות שהפכו לסמל.

התמונה האחרונה שהציגה דורית הייתה תמונה שצולמה במאה ה-21 ע"י טלפון סלולרי של אזרחית, והציגה שוטר אמריקאי דורך על איש שחור שתפס. דורית הדגישה את ההבדל בצילום של היום לצילום של פעם. בעבר התמונה צולמה במצלמה על ידי צלם מקצועי, שנמצא במקום הנכון בזמן הנכון ומוצגות לאחר זמן, וכיום צילומים נעשים ע"י אזרחים מן השורה המפיצים את התמונות תוך שניה בכל הרשתות.

בעקבות התמונה הזו, דורית סיימה את ההרצאה עם ציטוט מנלסון מנדלה שריגשה את כולנו "איש אינו נולד שהוא שונא אדם אחר בגלל גוון עורו, מוצאו או דתו. אנשים לומדים

לשנוא, ואם ניתן ללמד זאת, ניתן ללמד גם לאהוב. כי אהבה קרובה יותר לליבו של האדם מאשר ניגודה."

בהמשך הערב, הנשיאה מלכה סולומונוביץ הציגה לנו את מגוון של פעילויות עשירות שמתוכננות בלשכת "נס" בתקופה הקרובה. הכרנו גם את האתר החדש והמושקע של בני ברית ישראל וכן את "סיפורי ההתנדבות האישית" שהנשיאה המוכשרת שלנו מלכה לוקחת חלק גדול בבנייתם. היה ערב מהנה ומעשיר.

אנחנו שמחים תמיד לפגוש את חברי הלשכה, להחליף חוויות ולהתענג על הכיבוד הטעים שמכינים. תודה ענקית לאריקה ויעקב על האירוח החם והמושקע.

לשכת "מעגלים" בסיור במרכז פרס לשלום וחדשנות.

כתבה : גלית גולוב

על חוף ימה הכחול של יפו שוכן "מרכז פרס לשלום ולחדשנות". שם בשישי 21 בנובמבר נפגשנו חברי לשכת "מעגלים" בני ברית ראשון לציון בהמלצתה של עופרה דוד, נשיאתנו.

המקום נוסד לאחר ביקורו של נשיא ארה"ב, לשעבר, ברק אובאמה. כשנשאלה השאלה איך מדינה כה קטנה כישראל מגיעה לכל כך הרבה הישגים ולהצלחות, בתקופת "חיים" כה קצרה? מאחר שלא היה מקום שירכז את הישגנו כמדינת סטארט אפ. וב 2019 הוקם המבנה הנוכחי, הקרוי על שמו של שמעון פרס. המרכז הוא ארגון א-פוליטי, ללא מטרות רווח, המתקיים מתרומות.

בעודנו מסיירים בין קומות המבנה, ציין המדריך, כי החומרים מהם נוצר המבנה המיוחד, המשלב זכוכית ובטון מאפיינים אותנו כעם. הבטון - הקשה כמו הכוח והעצמה בישראל. יחד עם זאת אנו גם כזכוכית המכניסה אור ושקיפות לחיינו.

בקומת הקרקע "פגשנו" דרך בינה מלאכותית, בעשרות משקיעים, ממצאים, ישראלים בני הדתות והעדות השונות. אלה באו מתחומי חיים שונים: התעשייה, הרפואה, ההנדסה והטכנולוגיה וגם מחברה ומכלכלה. התחברתי לדמותו של דר' יוסי ורדי. (אחד התורמים הגדולים של המרכז) ולמדנו ממנו שכדי להצליח צריך סקרנות, קריאה מרובה, להיות בחברת אנשים טובים, התמדה, לחוות כישלונות וגם מזל.

התרכזנו במעין תחנת חלל ובאמצעות משקפיים

וירטואליים השתתפנו במשחק המדמה את העתיד בתחומי חיים החשובים לכולנו: ביטחון, רפואה תחבורה... והרגשנו כי העתיד עוד מזמן המון התחדשות.

נחשפנו להמצאות מסעירות בתחומי חיים חיוניים כמו השתלת קרנית מודפסת בעיני עיוורים. התגלו לעינינו פיתוחים מדהימים שיקדמו אותנו כבני אדם, כמדינה שהיא אימפריית הייטק שתתרום לנו וגם לעולם.

פרס זכה לתפקד במרכז בשנתיים האחרונות לחייו. ישבנו בהעתק של חדר עבודתו. לצד המדליה שזכה בנובל לתמונתו עם בן גוריון, שאיתר אותו כמנהיג, ומינה אותו כסגן מנכ"ל משרד הביטחון. צפינו בסרט הסוקר את חיי האיש בעל היזמה ובעל החלומות לעתיד טוב יותר עבורנו כעם וכמדינה. היה זה ביקור מרתק, גאה בישראליות שלנו.

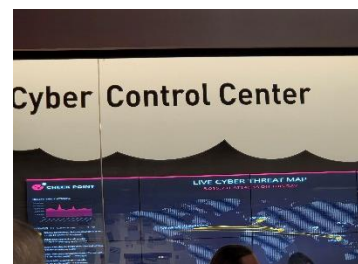
לשכת ראשונים. ביקור בחב' צ'ק פוינט

כתבה: אתי גוטסמן

26/11/25 ביקרנו בחברת צ'ק פונט בת"א. מקום מרשים בגודלו וביופיו. קיבל אותנו ניסן מדריך מטעם החברה הגדולה בארץ. קיבלנו מניסן הרצאה מקצועית. ומאלפת, ראינו סרטונים בכל נושא הסייבר, שאלנו שאלות, קיבלנו תשובות מלמדות ויצאנו בהרגשה שספגנו ידע שלא היה לנו.

היה נפלא. מומלץ לבקר.

התנדבות עם לב גדול: בני ברית מעגלים בעמותת שווים

כתבה עופרה דוד, נשיאת לשכת "מעגלים".

שוב הגיעו חברות וחברי לשכת בני ברית "מעגלים" למרכז התעסוקה של עמותת שווים, הפועל למען אנשים עם מוגבלויות ומעניק להם מסגרת של עשייה, משמעות ושייכות. גם הפעם

המפגש היה מרגש ומלא אור – בדיוק ברוח חג החנוכה.

במהלך ההתנדבות סייעו מתנדבי הלשכה באריזת מתנות חג לגופים שונים, כתף אל כתף עם חברי המרכז. העבודה המשותפת יצרה חיבור אנושי יפה ונגעה בלב של כולם.

בשם הלשכה נתרמו 70 כרבוליות חדשות, שנרכשו מכספי חברי בני ברית מעגלים – מחווה חמה המעניקה נחמה, תשומת לב ותחושת ערך למקבלי המתנות.

במהלך הביקור בירכו המתנדבים את חברי מרכז התעסוקה בברכת אור לחג החנוכה – איחולים לשמחה ותקווה. האווירה הייתה חמה, מכבדת ומלאת לב טוב, וכולם יצאו בתחושת סיפוק, מתוך ידיעה שכבר מצפים למפגש ההתנדבות הבא.

על הארגון המדויק, התיאום, הקשרים עם העמותה ורכישת הכרבוליות – ניצחה ביד רמה חברת הלשכה יפה מזרחי, שפעלה בנועם, בצנעה ובמסירות גדולה. בזכותה, ובזכות כל המתנדבות והמתנדבים, נרשם עוד יום של עשייה משמעותית.

אור הַנֵּר / ענת קורן

וּפְדֵי הַשָּׁמֶן
מִבֵּישׁ בַּפִּנֵּה
לְמִים שְׂמוֹנָה.
גֵּר קָטָן
מִפִּיץ אור גָּדוֹל.

וּבְיוֹם פְּקֻדָּה קוֹדֵר
בְּמַעֲגַל הָאוּרִים
דוֹלֵק גֵּר נֶשְׁמָה.

מִתּוֹךְ הָאֶפְלָה
קָרָן אור מְבַלְיָחָה.
חֲמָה מְאִירָה
לְבָנָה מְחַוֵּרָה.
חֲטָה נְבֻטָה
כְּלֵנִית פְּרָחָה
שִׁיטָה צְמֻחָה.
בֵּן יבֵּת עוֹלָלִים
לְעוֹלָם נוֹלָדִים.

וַיְהִי אור!

ענת ספוד
וענת רקוד
(קהלת ג', 4)

15.12.2023

עת נולד
האיר העולם
עינים מחיכות
בורקות.

יום הולדת שנה
פורסים עוגה
מרימים אל-על
מדליקים גר.

וחוזר חלילה
פעם בשנה
חגיגה עם עוגה
וגרות.

ערב שבת
קדוש, תפילה
בקשה,
גרות.

חג החנכה
גר ועוד גר
ברכות, מעוז צור,
חנכיה מאירה
על אדון החלון.
מגרשת החשף
מכניסה אור.

פרדס משה שורץ (שחורי) ברחובות

צבי תדמור

משה שורץ, עלה לארץ ב1919, התיישב ברחובות יחד עדה אשתו אחרי שעלו לארץ מרוסיה. הוא ואחיו שהיה שותפו רכשו אדמות ברחובות, ובאחת החלקות שרכשו בשטח של 110 דונם נטעו פרדס בשנת 1933. לפנים, הייתה זו נחלתו של צבי קאהן, חבר אגודת מנוחה ונחלה שנטע בה גפנים ושקדים ב1890. החלקה שכנה בגבולה הצפון מזרחי של המושבה רחובות, מזרחית לאחוזת הנשיא חיים ויצמן הגובל עם הגדר של מכון ויצמן למדע. בילדותו, נהגנו לטייל במקום לקטוף ולטעום מפרי

ההדר. בעבר היה זה אזור פרדסים ומטעים וכיום ניצבת בו שכונת המגורים "אחוזת הנשיא" על בנייניה הגבוהים. מהפרדס נותר מגרש ובניין הממוקם ליד פינת הרחובות כרמל ויוספזון, שקיבל את השם "בית האמנים" ומאחוריו שרידים מעטים שנותרו מבית באר ובית מגורים בו גרה לפניו משפחת וידאר. אבי המשפחה היה מנהל העבודה בפרדס וברפת שבתוכו.

משה שורץ בנה בית גדול עם מאפיינים אדריכליים מודרניים ובחזיתו גינה מטופחת של פרחי נוי. המגרש והבית רחב הידיים שכנו ברחוב הרצל, סמוך לבניין המשטרה, בטרם נבנה. בנם עמי גדל ברחובות. מן המעט שמצאתי על קורותיו של משה שעירבת שמו לשחורי, מצטיירת דמותו של אדם טוב ומיטיב, שתרם מזמנו, וממרצו לקהילה, איש

ציבור מוערך. משה היה פעיל וייצג את המושבה רחובות, בקבוצת איכרים המעבדים את נחלותיהם אך ורק בעבודה עברית, הם התפרסמו בשם "חבר החקלאים הלאומיים". משה, היה יו"ר סניף אגודת "מכבי" יהודה ברחובות. הוא הקים יחד עם חבריו, בתרומות שאספו, את בית אגודת מד"א ברחובות בשנת 1938, ליד בריכת שחיה שנבנתה במקום. בבניין מד"א, שכנה מרפאה עשירה בחומרי רפואה, מחסן גדול לרפואות ואולם הרצאות ששימש להדרכה ושיעורים למתנדבי הארגון. חדר המרפאה צויד כולו מתרומתו של ד"ר דוד מרדכי שורץ מתל אביב (אביו של משה) ואולם הרצאות רוהט מתרומתה של הגב' רוזה שמוליאן ממייסדות המושבה.

הכנת תשתית לפרדס, כללה חפירת באר, בניית בית באר, ובניית בית אריזה, שדרשו השקעה כספית גדולה. רק משפחות עתירות הון יכלו להרשות לעצמן השקעה כה גדולה וכניסה לענף הפרדסנות. נטיעת פרדס, טיפוחו, דרשו העסקת הרבה עובדים, כי הייתה זו עבודה עתירת ידיים. משפחת שורץ הייתה משפחה אמידה ובעלת רכוש רב עוד בהיותה ברוסיה והשקיע ברחובות מהונה. את המבנים שבנו שבפרדס השכירו לשתי משפחות שעבדו בפרדס ובהם משפחת וידר. יום טוב, אבי המשפחה ניהל עבורם את הפרדס והרפת שבתוכו.

כאשר הועברה אריזת הפרי מהפרדסים לבתי אריזה מרכזיים, הוסב מבנה בית האריזה לבית דפוס אשר בו הדפיסו במשך שנים את ניירות העטיפה לכל פרי ההדר שנועד לייצוא בכל הארץ. בית האריזה והמבנה שליידו מהווים יחידה אחרונה מסוגה שנותרה קיימת בשטחה של רחובות. האתר כלול ברשימת האתרים שהוכרזו לשימור ברחובות ב-1998. לאחרונה הקיפו בגדר את

המבנים ששרדו, אחרי שנגרמו נזקים רבים והרס רב, לבית מגורים והבאר, למבנה שירותים צמוד לחזית הבית. את מבנה הרפת הרסו.

בתיאור המבנים ששרדו בסקר שנעשה במקום לפני עשרים שנה צוין, כי המקום בו עמד הבית של מנהל העבודה בפרדס היה – מבנה דו קומתי עם תקרת ביניים על בסיס ריילסים ובטון. הקירות היו בנויים לבני סילקט. חלק מהמבנה קרס וגם חלק מתקרת הביניים והגג היו במצב קשה. רצפה עשויה בלטות מאוריות, שטיחים, נשתמרה חלקית. חלונות ודלתות – נשארו אלמנטים יחידים. מדרגות בטון חיצוניות רובן נהרסו באכזריות. שני עמודי לבנים שרדו. עליה למרפסת הייתה מדורגת, והכניסה למתחם סומנה ועוטרה בשני עמודי אבן. הבית היה מטויח, בפנים היו קירות צבעוניים מצוירים שרידים מעוטרים שהיו אז קיימים. בית הבאר, במרכזו באר עגולה בנויה בטון שקוטרה 2.5 מטר ועומקה לא ידוע. כיום מלאה בזבל. חלק מהקירות שרדו ותקרת המבנה נפלה. שרדו חלקים מבית המשאבות שנבנה, שהיה מבנה דו קומתי.

בראיונות עם שלמה וחנן, בניו של יום טוב וידר, מנהל העבודה של הפרדס סיפרו על המשפחה: "הגענו לארץ בשנת 1936 מרומניה והתיישבנו ברחובות, אחרי שעברנו כמה מקומות ברחובות ובהם שעריים הגענו אל פרדס שוורץ לעבוד ולגור, אבי התחיל כפועל בפרדס תחת ניהולו של מרדכי פורר מנהל העבודה (אביו של שוקי פורר ראש העיר). בן חמש הגעתי (שלמה) לפרדס, אל בית בו גרנו שתי משפחות – אחת בכל חדר, משפחה אחת ממזרח לבאר, משפחה אחת ממערב לבאר, ברבות השנים גרנו שישה אחים והורינו בחדר הקטן, לימים אכלסנו גם את החדר שבקומה העליונה. ממערב למבנה הייתה מרפסת פתוחה עם גג רעפים ששימשה אותנו בימות הקיץ כפינת אוכל ועל גג חדר הבאר הייתה לנו מרפסת גג.

מעל הבאר הייתה משאבה והמוטור שהיה בתחילה מופעל על רצועות (תמסורת ברצועות וגלגלת של מנוע שריפה פנימית אל ציר המשאבה) הוחלף מאוחר יותר למנוע חשמלי. אנו עצמנו גרנו בפרדס ועבדנו בו – את העצים נהגו לטפח בהשקעה רבה, לא היית מוצא ענף אחד יבש על העץ, את האדמה שמסביב עדרו ועישבו כל עשב בר ואינג'יל (עשב שוטה) שגדל סמוך לעץ, ההקפדה הייתה מאוד גבוהה, ובעת הקטיף אף בדקו שציפורני העובדים תהיינה גזוזות כדי שלא לפגוע בפרי.

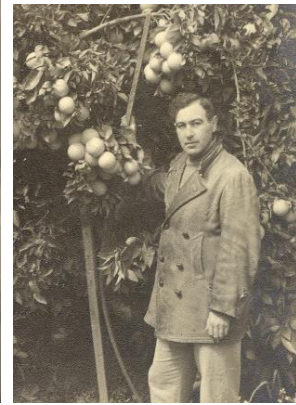
ברפת ממול גידלנו פרות לחליבה, מידי יום נשלחנו הילדים למסור כד חלב אל בית השכן הנשיא ויצמן, בדרך עברנו בפרדס שלו אל הבית ששכן מרחק 200 מטר מהגדר. עם הבאת כד החלב היינו מקבלים סוכריה.

בעל הפרדס – משה שוורץ העדיף עבודה יהודית ונהג להעסיק יהודים בלבד, עם הוריי נהג לשוחח באידיש ובעברית, מספרים בו כי היה אדם אמיד מאוד עוד ברוסיה, משם עלה אל המושבה רחובות, עוד מספרים כי השאיר אחריו ברוסיה מטמון גדול של כסף. משה שוורץ היה בן אדם נחמד ונוח, הוא ואחיו היו שותפים לאדמות רבות ברחובות, ביניהם השטח שעליו נבנתה המשטרה הבריטית ברחוב הרצל, האדמות שלאורך רחוב הנשיא הראשון, הוא עצמו גר בבית (שנהרס) ששכן על רחוב הרצל מצפון למשטרה הבריטית. בסקר אדריכלי שנערך במקום נקבע, כי מבנה בית המגורים, הבאר וחדר המשאבה שעמדו מאחורי "בית האמנים" היו שלושה חדרים בקומת הקרקע וחדר נוסף בקומה א'.

בית המשאבה היה חדר מגורים של המשפחה ואילו מנוע והמשאבה היו מעל לבאר עצמה. החלל המרכזי שהיה חדר נהרס ברבות הימים, וכך, חצר הבאר והחלל המערבי.

האב דוד מרדכי ואשתו דבורה, בניו שמואל ומשה, כלתו עדה והבן עמי

משה (שורר) שחורי

בית האריזה לימים בית הדפוס וכיום "בית האמנים" כרמל 78 רחובות

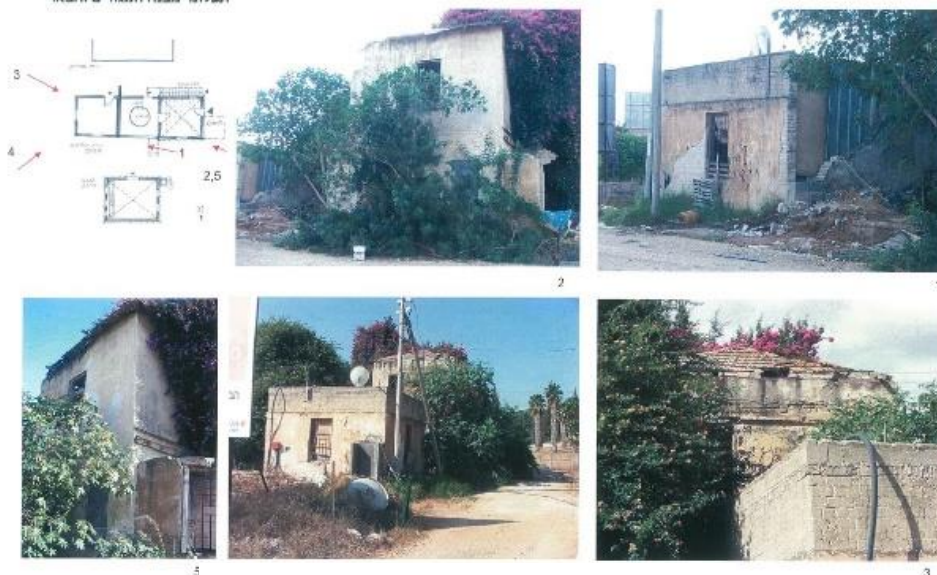

העובדים בבית האריזה בשנות ה-30

תיק תיעוד בית באר - פרדס שוורץ

פרק צילומים
תצלומי מבנה המגורים וחבאר

בית הבאר ובית המשאבות בשנת 2010

ד"ר עמי שחורי (שוורץ)

צבי תדמור

ב-19 בספטמבר 1972, כשבועיים לאחר רצח 11 הספורטאים הישראלים באולימפיאדת מינכן, ד"ר עמי שחורי, הנספח החקלאי של שגרירות ישראל בלונדון, פתח במשרדו מעטפה שהגיעה אליו בדואר מהולנד. חומר הנפץ שהיה במעטפה התפוצץ ושחורי נפצע אנושות ונפטר כעבור זמן קצר. בן 44 היה במותו. היו אלו ימי העבודה האחרונים של ד"ר שחורי, שעמד לסיים את תפקידו בלונדון. שחורי שהה בלונדון מאז 1968. תפקידו בשגרירות היה לקדם תוצרת חקלאית ישראלית. הוא היה מומחה ליערנות ואגני ניקוז. זה קרה בבוקר, למחרת יום כיפור. שחורי נטל מעטפה מתוך חבילת הדואר ואמר: "לזה חיכיתי. זה חשוב מאוד". הוא פתח

את המעטפה ואז אירעה התפוצצות חזקה שזעזעה את החדר. מי שהיה אמור להחליף את שחורי בתפקידו, היה עמו בחדר בעת הפיצוץ והוא נפצע באורח קל ונתקף בהלם. הוא נסע באמבולנס יחד עם שחורי הפצוע לבית החולים. אך הנספח הישראלי לא שרד את הפציעה

ומותו נקבע בדרך לבית החולים. המזכירה של שחורי בשגרירות, הייתה בחדר הסמוך. "קול הנפץ היה חזק והרגשנו זעזוע. ראיתי את עמי קם ממקומו. פניו חיוורות, ורץ החוצה בכיוון הפרוזדור. הוא צעק באנגלית 'פצצה' ואחר כך צעק בעברית 'שמו לי פצצה' ". אנשי השגרירות מיהרו להזעיק את כוחות החירום. ניידת

משטרה ורכב כיבוי אש הגיעו במהירות, אך האמבולנס בושש להגיע, רק כעבור 25 דקות הגיע האמבולנס. באותו יום נודע על שתי מעטפות נפץ נוספות שנתגלו בבוקר שבו נרצח שחורי. הן הונחו בצד כחשדות. אחת הייתה ממוענת אל הציר איתן רופין והשנייה אל הקונסול הכללי מתתיהו דגן, שסיים את תפקידו כחודשיים לפני שהמעטפות נשלחו.

רות שחורי

כל מעטפות הנפץ שנשלחו לשגרירות היו דומות. אורכן היה 20 ס"מ ורוחבן 10 ס"מ. חומר הנפץ היה כאילו מודבק על גיליון נייר, שנמצא בין שני גיליונות קרטון. על הדפים היו חתומים מחבלי "ספטמבר השחור" ובהם נכתב: "בארץ אבותינו, כתגמול על גזילת ארצנו, הרדיפות, ההתעללות, כתגמול על רצח המוני של עמנו, כתגמול על שנאתכם לשלום, אשר עמנו נאבק להשיגו בארץ השלום, כתגמול על המשך פשעיכם נגד האנושות – נמשיך להטרידכם ואתם תשלמו את המחיר בכל אשר תלכו".

עמי שחורי, יליד רחובות, ספג את אהבתו לאדמה בבית אביו, משה שחורי שוורץ, שהיה מהפרדסנים הוותיקים של רחובות. עמי גדל בפרדס של אביו ולמד בבית הספר העממי ברחובות (לימים ע"ש סמילנסקי) והמשיך ללמוד בביה"ס החקלאי בפרדס חנה. במלחמת השחרור עמי היה קצין קשר בחטיבה 8 והשתחרר מצה"ל בדרגת רב-סרן. משפע האפשרויות שעמדו בפניו הוא בחר באוניברסיטת ברקלי בקליפורניה, שם למד לתואר אגרונום, בפקולטה לחקלאות ותורת הקרקע. התמחה

אליענה ברטוב

רון שחורי

ביערנות ואגני ניקוז. כשחזר לארץ עבד במדרשה החקלאית על שם רופין בשרון ומאוחר יותר הפך למנהל משרד החקלאות באזור חדרה. שחורי נישא לרות לבית קלר ילידת רחובות. תוך כדי עבודה מעשית, המשיך בלימודיו האקדמיים וסיים את לימודי הדוקטורט.

לאחר מכן מונה לנספח החקלאי בלונדון, שאחראי גם על מדינות סקנדינביה. הוא השתלב להפליא במושבה הדיפלומטית כאילו נועד לכך מבטן ומלידה ובכל זאת ציפה בקוצר רוח לשוב לארץ, אל האדמה והעיסוקים האהובים עליו. אשתו ושני ילדיו, אליענה ורון כבר הקדימו וחזרו לארץ אל דירתם בחופית, שכונת האקדמאים הקטנה ליד כפר ויתקין. עמי הובא לקבורה בבית העלמין ברחובות.

אהבה חטופה / יאיר שרן

מתן צאנגאוקר ואהובתו אילנה נחטפו לעזה. אילנה חזרה אחרי 55 יום וחיכתה לשובו של מתן כמעט שנתיים. האהובים שבו והתאחדו ומשתקמים יחדיו.

חבלי הגעגוע קשים מנשא
כמה יכולה אהובה לחכות לשובו
מנהרת הזמן התארכה לאין קץ
הימים הפכו שבועות, חדשים ושנים.

יום אסון נורא היה היום ההוא
הקרקע פערה את פיה ואתה נעלמת
נלקחת מאדמתך ערש מולדתך
חבלי אבדןך זעזעו אותה ואני חשבת להשבר

בדמיוני ראיתי את האדמה
כועסת רועדת בחרי אף
מקיאה אותך ממנהרות מעיה
כמעשה הדג ביונה הנביא

והנה אתה מגיח מתוך השחור
צף מעל הסחי פניך אל האור
לשכח את הזנועות את הענויים
להולד מחדש אל עולם טהור

ואני כאן למענך מצפה ללוות לטפל
הנוראות תעלמנה נפשך תשתקם
הגעגוע יתחלף בנחמה ואהבה לנצח
ואני יודעת, הכל יתממש הכל אפשרי.

סיפורה של לולה בן ישי

לולה (לאה) בן ישי, בתם של האמן אשר פלדמן ושל רופאת המושבה מרים נוסינוב, נולדה ברחובות ב- 1928 וגדלה בה. במלחמת תש"ח (העצמאות) הייתה קשרית בחפ"ק חטיבת גבעתי ושירתה עם גדוד 52 הרחובותי. לולה סיימה את הסמינר לגנות, הייתה גננת בטבריה ובצפת, ועבדה במשרד החינוך בירושלים. לולה, יודעת לספר סיפור, העלתה על הכתב זיכרונות מימי ילדותה ברחובות ומימי מלחמת העצמאות ב- 1948. אביא בפניכם בכל אחד מעלונים הבאים שני סיפורים מתוך הספר שהפיקה "מולדת". האיורים של נכדותיה נעמה ואפרת. מאחל ללולה, ידידתי הקרובה, שתזכה לאריכות ימים ותחגוג בדצמבר הקרוב את היום הולדתה ה- 97.

הביא: צביקה תדמור

זכרונות ממלחמת השחרור (תש"ח)

"...רק זכרונות, רק זכרונות, כאן מהלכים על בהונות..."

ראשית לכול אני רוצה להזכיר את בנות הגדוד שהלכו מאתנו לעולמן" תקוה נעים, מיה שולרר, טובה ברזילי ומינה ספוקויני. הן שזורות בזכרונות נעורינו ובתמונות מצהיבות באלבומים. יהא זכרן ברוך!

כשהגעתי לגדוד בראשית אפריל 1948, הרגשתי כטירונית בין ותיקות, ששירתו בגדוד כבר ארבעה חודשים... ושתיים אף לקחו חלק בקרב: אהובה - בכפר אוריה, ומנוחה - בעג'ר. אני הגעתי כמה שבועות לפני תל אריש.

היינו במחנה "רמה", וגרנו באוהלים. מדים לא היו לנו, עד שמוישה קליגר ארגן, חצאית וחולצה לכל בת ובצרכנייה ברחובות רכש לכל אחת זוג נעלי קרפ! אך רוב הזמן לבשנו בגדים מהבית. סופחתי עם מרים,

טוני ומנוחה למחלקת הקשר, ולמדנו עם הבנים אלחוט, מכשירי קשר וכתבי סתר. בנות גדוד אחרות היו פקידות פלוגתיות, פקידות מטה הגדוד וחובשות במרפאה. והיו בו הנשים המתנדבות, שהיו הטבחיות וליוו את הגדוד בכל מסעותיו, אף כי לא גרו בבסיסים.

הבנות במחלקת הקשר היו אחראיות לתחנה, לקשר הקבוע עם החטיבה, להצפנה ולפענוח שדרים. הבנות השתתפו בליווי שיירות, וישבו בנקודות מרוחקות שהגדוד החזיק ובמשלטים.

ב-14 במאי 1948 פינו הבריטים את בסיס ביל"ו, ואנחנו מיהרנו לתפוס אותו. השיירה שלנו חלפה על פני שיירת הרכבים של הצבא הבריטי היוצא. כל כך שונות היו השיירות זו מזו... במחנה ביל"ו, נכנסנו בתחילה לאוהלי החיילים ההודים - אוהלים גדולים ויפים, ששכנו בלב עצי מגנוליה שהיו בשיא פריחתם.

היה זה מחנה לוקסוס לאחר הרמה, והיה זה חודש מאי יפהפה. מאז לכל בסיס שהגענו הכניסו הבנות למגוריהן ניחוח של בית: ארגזי תפוזים - בוקסות - שהפכו לארוניות וכוסו במפיות קטנות, צנצנת עם פרחי שדה, במגורי הבנות יכולת למצוא גם סבון כביסה ומגהץ. הגדילו

לעשות מנוחה ומרים, עימלנו את המדים וגיהצו אותם עד שיצאו עינינו מקנאה... במחנה ביל"ו נולדה לנו מדינה, ושם גם נשבענו לה אמונים.

לבית החולים המאולתר במחנה ביל"ו הגיעו הפצועים וההרוגים מלטרון, כשביניהם אלמונים, בני בלי שם ומשפחה – פליטי אירופה שגויסו עם בואם ונשלחו היישר לקרב - אנשי גח"ל.

ממחנה ביל"ו יצאו רוב פעולות הגדוד לדרום. ליווינו את מיפקדי היציאה של הבחורים ובכל מיפקד ראינו איך מתדלדלות השורות... לא התאבלנו ולא בכינו ולא הלכנו ללוויות. במקומם היו בדיחות "שחורות" וצחוקים. היום אני חושבת: "איך יכולנו? איך חזרנו מתל אריש בשירת "האמינו יום יבוא", כש 16- מחברינו נשאר שם...

היינו צעירים, שחייהם לא נחשבו בעיני עצמם. חיינו במערבולת של התהוות משהו גדול מאתנו, חשוב וגדול מהחיים ואולי היתה בתגובה זו גם התגוננות והדחקה.

את תפקידנו לקחנו ברצינות ובדבקות כמו גדולים, אך בין לבין היו מעשי קונדס, מתיחות וצחוק, שאי אפשר להתבגר בלעדיהם: היו "סחיבות" מהמטבח ו"קומזיציים" (מדורות) פרטיים של המחלקה, היתה, "החתונה" של מרים עם מוטקה, היו "קרבות" אלחוט עם תחנות קשר מצריות, והיה שידור "תוכנית כבקשתך" ב"קול ירושלים", כאשר נפסקו השידורים בשל האזעקה, ועוד כהנה וכהנה.

בקיץ 1949 הגענו לבית נבאללה, ושם קיבלנו מפקד חדש: במקום יעקב פרולוב הגיע יוסקה גבע. פתאום נדרשנו להיראות חיילות, ללבוש רק מדים, להצטחח, לעונד דרגות ולהצדיע!

היה זה כל כך רחוק מהווי הגדוד ואני ממש נדכאתי וכתבתי לעיתון "מערכות" עש כמה תפלות כל ה"מניירות" לעומת ה"רוח". לתמהוני הודפס ה"מאמר" שלי וקיבלתי שכר סופרים... 75 גרוש! בבת נבאללה הגיע עת השחרור שלי, כמו של כל המורות והגננות, שנדרשו לקליטת העלייה ההמונית. ישבתי במרומי סוכת הקשר כששמעתי שקוראים לי למשרד לעפרה. כשנכנסתי ושמעתי ששחרורי בדרך, קפצתי על שולחנה של עפרה והתחלתי לרקוד, כשלפתע מילאה את חלל הדלת דמותו המרשימה של יוסקה גבע. קפאתי על מקומי, וכל שיכולתי לעשות זה להצביע לעברו ולגמגם: "... מהאישי... הזה... אני... מפחדת..." יוסקה הסתובב לאחור והסתלק ללא מילה. תמיד אזכור לו זאת לטובה.

בגדוד החביב שלנו הכרתי חברות לנצח וחברות לתקופה. עם כולן היתה תמיד רוח טובה ושמחת נעורים וכל פגישה מאז מרגשת, מתפרצת ומפרקת לנו את כל מעמסות השנים והחיים!

”אני הולך להציע למיצרים כניעה!”

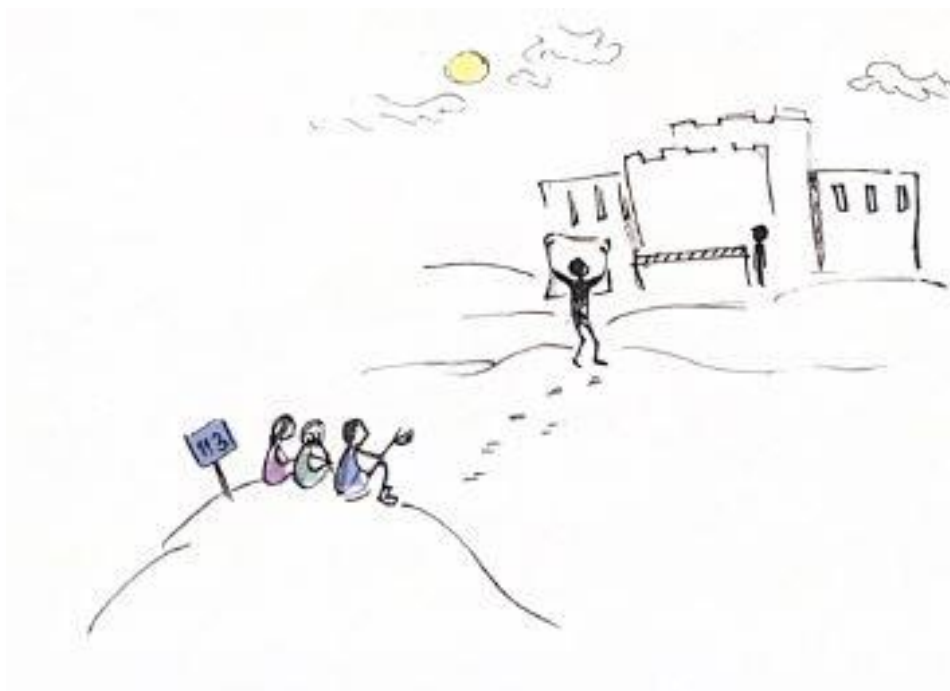
המעשה אירע בתקופת ההפוגה. ישבנו על משלט 113 מול משטרת עירק סואידן בשעת אחר הצהריים. גבעות חשופות מסביב ורק המבצר המאיים ממול. לפתע קם שלום דמתי והצהיר: ”אני הולך להציע למיצרים כניעה!” הוא לקח סדין גדול, פרס את שתי ידיו כשהסדין מתנופף ברוח למלוא רוחבו ובצעדים גדולים צעד לעבר המשטרה.

דמותו השחורה והשרירית עם הסדין הלבן המתנפנף וההליכה הגמלונית הזכירו לי ציור ידוע של שמשון, הנושא בידיו את שערי עזה.

אני זוכרת שישבנו על הגבעה בחצי גורן, מלווים אותו, בנשימה עצורה, קרב אל בניין המשטרה ונשאר בחיים... הוא הגיע אל השער, וכעבור כמה דקות גורש - אבל לנו היה זה מחזה שובר קופות... את המערכה השנייה למחזה ראיתי לאחר כמה חודשים. תפסתי ”טרמפ” בגיפ של ”שועלי שמשון” כדי להגיע לבסיס.

בדרך שמעתי שהמשטרה נכנעת והם נוסעים לשם. ”שכחתי” לרדת בגזיליס והמשכתי איתם בטיסה מטורפת. הגענו ממש ברגעי הכניעה הראשונים. המשטרה היתה אפופה בעשן סמיך וזרקורים האירו אותה. מתוך העשן החלו להגיח מיצרים וסודנים בידיים מורמות.

המבצר הנוראי נכנע.

התותח מתש"ח

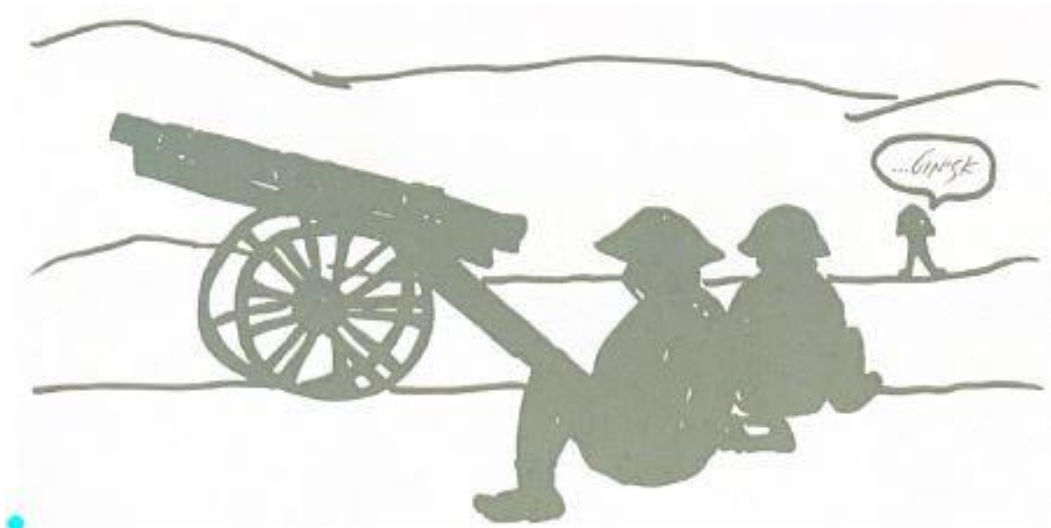
ק"ץ 48 היה ק"ץ "חם" בדרום.

קרבות קשים ומרים ניטשו יום יום סביב נגבה במשלטי המיצרים: עיבדיס, 113, 69 ו-10, כאשר משטרת עירק - סואידן מאיימת על כל המרחב וסוגרת על דרכי הגישה לנגבה ולנגב כולו. הגדוד עלה מסוואפיר לג'וליס הגבוהה וצופה לדרך נגבה ולמשלטי האוייב. מחלקת הקשר נכנסה ל"בונקר", שהיה חפירה מכוסה גג קל עם ענפי עצים להסוואה ישבתי במשמרת מול מכשיר הקשר, המכוון לקשר שיצא עם המחלקה לפעולה. היה זה אלי או מוטקה או שבסלה שהתקשר וקרא: "אזימוט 8/12, שלושה" קפצתי מהתעלה, שרקתי שריקת 4 אצבעות והתותחן קפץ מהעמדה ושמע אותי צועקת: "אזימוט..." ירדתי לתעלה ושמעתי את שריקת הפגזים... אחד, שניים, שלושה.

70 שנה עברו מאז.

... נכדתי הקטנה הילה מדריכת תותחנים בשיבטה, תותחים הכי הכי מתוחכמים היורים טילים!!! והיא לא צריכה לקפוץ מהתעלה ולא לשרוק ב-4 אצבעות ולא לצעוק: "אזימוט"... לתותחן שבעמדה.

רק 70 שנה!!!

מיומנו של גיאוגרף

אדוני המדבר

שוקי ברנדווין

הנבטים הקימו אימפריית סחר במדבר, קיימו חקלאות בהר הנגב, הפתיעו ביכולת ניקוז ואיגום שלהם. רבות דובר על ה'איך', איך קיימו חקלאות בהר הנגב בעוד הבדווים נותרו רועי צאן בבקעת באר שבע ואיך צברו עושר רב ולפתע נעלמו. ה'איך' נמצא בספרו של אברהם נגב 'אדוני המדבר'. אז מה יש לנו?

תשתיות חקלאות נבטית שנותרו מוכיחות את קיום היכולת העתיקה שלהם. הם ניקזו שטחים גדולים מאד ע"מ לנצל מי נגר על חלקות קטנות מאד. מכיוון שאף נבטי לא התנדב לסקל אבנים ולתעל תעלות במדבר, ניתן להבין שמערך החקלאות העוצמתי, שהסדיר ניקוז אלפי דונם לחלקות של כמה דונם, התבסס על שלטון, על ריכוזיות בניהול ובביצוע.

מה גידלו בחלקות זעירות שזכו בתרומת נגר? נניח שתרומת נגר של 1 מ"מ משטח של דונם היא ליטר, קמ"ר תורם 1 מ"ק, ועד שיתרחש אירוע סופתי במדבר צריך סבלנות של בדואי. במצב זה, אינני בטוח שהערים הנבטיות ניהלו חקלאות קיומית, אך ידעו לייצר את הדובדבן שבקצפת.

האם חיו על גידוליהם אלו? כמה חיטה הפיקו? הרי יכלו להביאה בשיירת חמורים. לדעת הארכיאולוג מאיר בן דב, החקלאות הייתה אקזוטית, חקלאות בוטיק, אפרסקים אצל הירקן בעובדת, ענבים בשוק ממפסיס. אפרסקים וענבים בעלי חיי מדף קצרים, הם נמכרו לאליטה או כיון מקומי. היו כמה צימוקים, וודאי כמוצר משני כי אותם גם ניתן להביא בשק, מכרמי חברון.

הסחר הנבטי התבסס על דרכי שיירות גמלים שארכו שלושה חודשים, 2500 ק"מ, מחצי האי ערב לנמל עזה, בדרכי מדבר מאתגרות כמו מעלה מחמל המטפס על קיר המכתש, זה מפעל מסובך לא פחות מניהול חקלאות יוקרה בנגב. ניתן לחבר בין מנגנון לביצוע ותחזוקה של חקלאות תעלות ומדרגות נחל, בין המערך העירוני שהקימו ובין שליטה בצירי המדבר תוך תחזוקת בורות מים מוסתרים שבדרך. הם ללא ספק, מימשו פוטנציאל של שליטה במרחב.

הנבטים ניהלו את נתיבי הסחר במדבר במשך שנים רבות ללא איום ממשי או תחרות. הם הובילו מתכות, גופר (אספלט לאיטום ספינות), מלח, קטורת, בשמים לנשות רומי, תבלינים לשימור מזון. עושרם מעיד שקטורת בשמים שהובילו נדרשו בשווקים, כי אין פולחן ללא קטורת. בשמים וקטורת ששימשו תחילה לטקסי קבורה וזיכרון מתים בנקרופוליס הפכו אצל נשות רומא למצרך יום יומי. סחר הבשמים הנבטי היה שוק מדהים, מוצר עם חיי מדף ארוכים, שוקל מעט יביל, ביקוש מעל היצע וצרכנים שיכולים לשלם. עדיין חסר משהו, כי הבדווים לא עשו זאת.

ידוע על אצולה נבטית מקושרת, מתוכם היו שימשו בחצרות מלכים. הנבטים, כמו שהיו פתוחים לתרבויות שכנות, כך גם התנצרו בקלות, אך שפתם הייתה ארמית, שפה שאפשרה להם לפרוץ גבולות ולסגור עסקאות קצה בנמלים. הם היו למונופול כל עוד דיברו בשפת השוק, שמרו את נתיביהם ואת מקורות המים.

הסחר הנבטי היה א-סימטרי, הנבטים מכרו אך לא קנו... שיירות הנבטיות לא חזרו ריקות, אך הם לא הביאו מוצרי איכות שמעבר לים, אלא מצרכי חיים בסיסיים משווקים קרובים, כמו שצרכים הבדווים למחייתם. פליניוס הזקן התייחס להון שעולות נשות רומא, ההון ששולם עבור בשמים ולא התגלגל בשווקי רומא, כי שום דבר לא נרכש בו. לדבריו, הריח מזמין אישה חולפת, גם כאשר עסוקה בדברים אחרים, הוא הוסיף כי ההון על ניחוחות חולפים נישפך אל המדבר. מאזן הסחר הגרעוני של רומא היה מקור העושר הנבטי שאפשר פריחתם של הערים הנבטיות והקמת מערכי חקלאות מתוחכמת שאינם תלויים בה למחייה. חקלאות אקזוטית לצרכי אליטה ועשירי העיר, אלו שהופקדו על המנגנון ובהחלט נהנו ממנו. באגדות הסוף טוב עד היום הזה.

המלך מת, המנגנון הוזנח, אינרציה דעכה, נוצרו דרכי סחר חלופות, הנבטים הפסיקו לייצר מציאות אלא שקעו לתוכה. תחי ה'נירוואנה' המדברית. האנטרופיה פירקה את המרקם החברתי-אורבני למרכיביו הגיאוגרפיים הבסיסיים. המדבר ניצח, נותרו הבדווים.

צילום שלי 1987 מערך ניקוז מי נגר ליד עובדת

לראות, להביט, להתבונן

צילם יוסי רזי

קניון עזריאלי ראשון לציון דצמבר 2025

נטראה בעלון הבא

תם ולא נשלם